

Stran: 18
 Rubrika: Panorama
 Žanr: poročilo
 Površina članka: 1000,00 cm²

Sodobna slovenska arhitektura na Primorskem

Arhitekturne rešitve je mogoče ocenjevati šele v prostoru

Ekскурzije Hiše arhitekture priložnost za izobraževanje tako arhitektov kot splošne javnosti – Obisk odmevnih projektov in ogled njihove notranjosti ob razlagi avtorjev

Na podlagi estetsko dodelanih fotografij je mogoče sklepati marsikaj, celo ustvariti legendo, denimo o finski arhitekturi, v kar se je ta spreminjala tudi s pomočjo skrbno selekcioniranih in kadriranih velikih črno-belih fotografij in tiska, v svoji doktorski disertaciji ugotavlja arhitektka dr. Petra Ceferin. Tudi izčiščene fotografije sodobnih slovenskih arhitekturnih projektov so zgolj v tisku objavljeni avtorski pogled nanje, šele ko se opazovalec v resnici znajde pred njimi in vstopi v njihovo drobovje, lahko občuti njihovo celovitost in hkrati arhitektovo zamisel razume ali pa tudi ne. Takšno priložnost smo na primeru sedmih arhitekturnih rešitev, ki so v zadnjih letih zrasle na jugozahodnem koncu Slovenije, dobili udeleženci prve strokovne ekscurzije v organizaciji Hiše arhitekture, ki deluje pod okriljem Zbornice za arhitekturo in prostor.

Prebivalce, ki se ne menijo, ko so sede oseve fasade v najbolj kritečih barvah, svojo novogradnjo podpre s stebrički ali v (slovenski) prostor vnese pvrine toskanskega ali provansalskega sloga, ponavadi vzemarijo stavbe, ki na sodoben način ohranjajo tradicijo. Tudi javno so bile linčne arhitekturno kakovostno zasnovane zgradbe, postavljene v preprosnih gabaritih in iz tradicionalno uporabljenih materialov, denimo hiša v Podkorenu (Gregor Vrhovec arhitekti), vikend v Bohinju in blok socialnih stanovanj v Izoli (oboje Ofis), uvrščen tudi v program nepravne strokovne ekscurzije po Primorskju. Zaradi vpadljive in nenavadne fasade je bil rešitev delca velikega neodobranjanja lokalne skupnosti že v idejni zasnovi, vendar je Ofis kmalu po izgradnji prav zaradi nje postal vse bolj prepoznaven tudi v tujini.

Polog omenjenih stavb smo si ogledali še tri: apartmajski objekta na Belem križu (enega so zasnovali v biroju Sadar Vuga arhitekti, drugega v biroju Alea Colonia) ter naseje stanovanjskih hiš na Brezovici (prav tako Coloni). Marsikdo si je o posameznih projektih ustvaril drugačno mnenje, kot ga je imel pred vstopom v njihovo notranjost – bodisi je priklimal dobri rešitvi svojih kolegov bodisi zdaj nanjo gleda kot na arhitekturo, ki hoče biti vsestrla, za bivanje pa se ne zdi prijetna in uporabna. Kot je bilo dihati med ogledovanjem zlasti objektov na Belem križu, je cena za »razkošnost« enot s pogledom ne samo na morje, ampak predvsem na mnogo bližjo cesto, in s premajhnimi kopatnicami, absolutno previsoka. Razkošje ni v ceni, temveč v ideji.

stvene službe. Kje vse, je sprii opomnila ena od avtoric projekta Barbara Debevec. Že na baročnem stopnišču, ki najbolj naboli ni bilo izvedeno v celoti, po njihovi zaslugi pa je dobilo svoj desni krak, je bilo videti njihovo prejetanje iskane stika starega in novega. Pukali smo lahko v pisarne zaposlenih ter si imeli priložnost ogledati tudi najprestižnejši reprezentativni prostor – sobo senata, v kateri razen oken historičnih elementov ni bilo. Se pa zato zanimiv detajl skriva v ohranjeni preboji, ki je pisarno odprl proti knjižnici, hramu znanja. Knjižnica je zanimiva že sama po sebi, saj je nekakšna hiša v hiši, kar je po eni strani snovalcem omogočilo zakrite instalacije, po drugi pa se vedno dopuša ogledovanje svetih zgodovinskih plasti zgradbe, tudi v jeklen okvir postavljen det stene, v kateri je videti star način lesene gradnje. Avtorica je razkrila, da so na začetku storajda jokali nad vsako njihovo zamisljo, na koncu pa so izvedbeniki ustregli skoraj vsaki želji.

VODILO PRI ZASNOVI REKTORATA UNIVERZE NA PRIMORSKEM IN FAKULTETE ZA HUMANISTIČNE ŠTUDIJE JE BILA NEVSIJIVA OBLIKOVNA PREPOZNAVOST NOVEGA OBJEKTA V DIALOGU S STARI

Poleg urešitve v ožji izbor za nagrado Mies van der Rohe 2009 se je barvita in razgibana stavba pojavila na naslovnih več kot 15 revij, tudi New York Timesu in Wallpaperju. Je pred ogledom večstanovanjske stavbe na avtobusu nekaj zanimivosti povedala podružnica in vodja odprave arhitektka Ana Struna Brezar, pred kratkim imenovana tudi za vodjo Hiše arhitekture. Kot je pojasnila, so se pri pripravi ekscurzij, ki sodijo med njihova povsečna izobraževalna in vzgojna prizadevanja strokovne in širše javnosti ter otrok, povezali z inženjtorji, ki jim je v interesu sodelovati z arhitekti in nasprotno.

Medtem ko je arhitekt Alea Colonia ugotavljala, da je recesija ustavila prodajo enot v nasejju stanovanjskih hiš na Brezovici in v apartmajskem objektu na Belem križu po njihovih načrtih – cena kvadratnega metra stanovanja je dosegla 7200 evrov, kvadratni meter terase pa 3600 evrov –, je skupini mlajših arhitektov, ki so zasnovali novo podoba dela Postojne, gospodarska klicza prekrizala dokončno uredniti njihovih rešitev. »Leta 2007 smo začeli snovati trg, 2008 pa še poslovno-hotelski objekt Kras, v katerem ima prostore tudi Durs. Objekte je zasnoval dvopartitno, pri čemer spodnji del vzpostavlja dialog s starimi hišami na trgu, drugega, višjega dela pa skoraj ni videli. Niša je zasnovana trsa in zunanost stavbe, notranjost pa je deloma zaradi recesije, zaradi katere določene stvari niso izpeljane tako, kot smo si želeli,« so avtorji Irena Debevec, Aleksandra Leban Meze, Marko Mühnik, Robert Mašera, Damjana Zavišek Hudnik izmenično pripovedovali pred vzhodom v hotel s pogledom na izčiščen trg. Osrednji del trga so ohranili izpraznjen, program pa osnovali na njegovih robovih. Tam je tudi vodnjak s časovno premiko z mejniki v razvoju Postojne. »Voda na neki način postane in tako kot kraška reka na drugem delu znova pritree.«

VODNJAK S ČASOVNO PREMICO Z MEJNIKI V RAZVOJU POSTOJNE JE EDEN NAJLEPŠIH ELEMENTOV PRENOVLJENEGA TRGOVEGA TRGA

Primeri dobre in manj dobre prakse
 Studio Pertot, v njihovih prostorih se je pri koncu leta 2009 v stih projekt, ki so poželj precej navdušenosti med udeleženci odprave. Lastnika sta namesto klasičnega salona, kjer se prodajo naprejšje izdelane kopalnice, želela laboratorij. Arhitektka Tina Gregorič in Aljoša Dekleva sta si izjemno pisarniških prostorov notranjost nekdanjega skladišča zamislila povsem v rnen in ga razdelila v tri cone: del z nekakšnim koordinatnim sistemom, osrednjega z mizami za svetovke ter se enega, kjer so na lesenih podvozihi nameščeni tipi sanitarne keramike. »Tu si aktivno vključen v proces projektiranja in izbiranja. Na tleh, ki spominjajo na milimetrski papir, je mogoče v razmerju 1:1 zasnovati tako veliko kopalnico, kot jo imat doma. Bele zavesje, ki ograjujejo halo, pa ne zakrivajo le okna, ki jih nismo hoteli spreminjati, temveč ob večjem številu strank v salonu delujejo kot zvočna kulisa, za njimi pa se skrivajo tudi predalci vsu ponudbo ploščic,« je v salonu razlagal soavtor izvirne zamisli Aljoša Dekleva, njegove besede, da se tu lahko povsem ogradiš od zunanjega sveta in se posvetiš izbiri, na je bilo mogoče tudi izkusiti. Kot sta pristavila lastnika, marsikatero tega kupca šele tu, kjer je ambiciozne želje mogoče preizkusiti v naravni velikosti, prepričajo v nasprotno – da v majhne kopalnice e pač ni mogoče spraviti vsega.

KO VSTOPIS V KOPALNIŠKI SALON PERTOT, POZABIS NA ZUNANJI SVET

NA ODPRAVU V PIVKI JE BILU POGLAVITNO, DA SERVISNI IN PISARNIŠKI OBJEKT UKRADETA LE TOLIKO PROSTORA, KOT JE TRBA – NAVJEČ GA POTREBUJETA ZA ODPADNO KOVINO NA PLAČU

Zgodovinske plasti in druge omejitve
 Aljoša Dekleva je v Miljah predstavlil še svoj drugi projekt – odpad kovin v Pivki, s katerim je bil njegov biro uvrščen v ožji izbor za nagrado Mies van der Rohe 2009 in odlikovan z nagrado Zbornice za arhitekturo in prostor Zlata stvinčnik 2009. Odlike te rešitve se kažejo tudi v njegovi ekološkosti: četudi bi podjetnik dejavnost na odpadu spremenil, bi servisni hala s generalnim programom in stranšiči še vedno delovala, jekleno zgradbo pa bi lahko kar na mestu pretopil v kov-

Toda meje ustvarjanja niso vedno tako široko razprte kot pri omenjenih dveh projektih, kar dokazujejo predvsem Rektorat Univerze v Kopru in Fakulteta za humanistične študije biroja PluMinus30, ki sta bili nominirani za nagrado Piranesi 2006, ter Tivov trg s poslovno-hotelskim objektom Kras v Postojni (Irena Debevec, Aleksandra Leban Meze, Marko Mühnik, Robert Mašera, Damjana Zavišek Hudnik), Ceterica arhitektov, ki jo je v biro PluMinus30 združila prav zrnaga na natečaju za javni projekt v zgodovinskem jedru Kopra, je bila omejena s številnimi zahtevami spomeniškovar-

skoja vsaki želji. Medtem ko je arhitekt Alea Colonia ugotavljala, da je recesija ustavila prodajo enot v nasejju stanovanjskih hiš na Brezovici in v apartmajskem objektu na Belem križu po njihovih načrtih – cena kvadratnega metra stanovanja je dosegla 7200 evrov, kvadratni meter terase pa 3600 evrov –, je skupini mlajših arhitektov, ki so zasnovali novo podoba dela Postojne, gospodarska klicza prekrizala dokončno uredniti njihovih rešitev. »Leta 2007 smo začeli snovati trg, 2008 pa še poslovno-hotelski objekt Kras, v katerem ima prostore tudi Durs. Objekte je zasnoval dvopartitno, pri čemer spodnji del vzpostavlja dialog s starimi hišami na trgu, drugega, višjega dela pa skoraj ni videli. Niša je zasnovana trsa in zunanost stavbe, notranjost pa je deloma zaradi recesije, zaradi katere določene stvari niso izpeljane tako, kot smo si želeli,« so avtorji Irena Debevec, Aleksandra Leban Meze, Marko Mühnik, Robert Mašera, Damjana Zavišek Hudnik izmenično pripovedovali pred vzhodom v hotel s pogledom na izčiščen trg. Osrednji del trga so ohranili izpraznjen, program pa osnovali na njegovih robovih. Tam je tudi vodnjak s časovno premiko z mejniki v razvoju Postojne. »Voda na neki način postane in tako kot kraška reka na drugem delu znova pritree.«

SASA BOG, FOTOGRAFIJE MIRAN KAMBIČ